

СЛУЖБА БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

**ДЕРЖАВНА НАУКОВА УСТАНОВА
«ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»**

**ДЕРЖАВНА
НАУКОВА
УСТАНОВА**

**ІНСТИТУТ
МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ
ОСВІТИ**

**ІНСТИТУТ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНОГО ЮРИДИЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
СИЛ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ**

Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції
(м. Харків, 24 квітня 2025 року)

Випуск № 4

м. Харків
2025 р.

УДК 351.74-057.36
А 43

*Рекомендовано до видання Вченою радою
Інституту СБУ Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
(протокол № 41 від «09» травня 2025 року)*

Редакційна колегія:

Червяков О.І., канд. юр. наук;
Корчагін М.В., кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент;
Пономарьов В.О., доктор філософії з фізичного виховання і спорту;
Грохольський В.П., канд. юр. наук, доцент;
Даль А.Л., канд. юр. наук;
Веліков С.Г.

Редакційна колегія вважає за доцільне повідомити, що не всі положення і висновки окремих авторів є безперечними. Разом з тим, їх публікація здійснюється з метою забезпечення плюралізму наукової думки і публічного обговорення.

Матеріали друкуються мовою оригіналу. За виклад, зміст і достовірність матеріалів, а також використання наукових джерел без відповідного посилання відповідають автори.

Актуальні питання забезпечення службово-бойової діяльності сил сектору безпеки і оборони: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції, м.Харків, 24 квітня 2025 року. м. Харків: 2025. 375 с.

У збірнику представлено матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченій обговоренню та вирішенню низки проблемних питань, забезпечення службово-бойової діяльності сил сектору безпеки і оборони України. Зокрема тези доповідей та виступів стосувались впровадження досвіду та стандартів армій країн-членів НАТО, удосконаленню рівня тактичної, вогневої, спеціальної фізичної та медико-тактичної підготовки у процесі підготовки персоналу для сектору безпеки і оборони України; міжвідомчої взаємодії у діяльності сил сектору безпеки і оборони та посилення комунікаційних зв'язків; удосконалення системи безпеки та захисту для об'єктів критичної інфраструктури України; забезпечення психологічної підтримки та гендерної рівності у діяльності сил сектору безпеки і оборони України під час виконання оперативно-службових та/або службово-бойових завдань

Видання адресоване представникам сектору безпеки і оборони України, вченим, науковим та науково-педагогічним працівникам, здобувачам освіти, а також іншим особам, до предмету зацікавленості яких відносяться порушені теми.

© Служба безпеки України, 2025
© Інститут Служби безпеки України
Національного юридичного університету імені
Ярослава Мудрого, 2025

Маняк С.В., Откидач В.С. ФІЗИЧНА ПІДГОТОВЛЕНІСТЬ КУРСАНТІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ УКРАЇНИ.....	95
Михайленко І.А. ЕВОЛЮЦІЯ ФОРМ І СПОСОБІВ КЕРУВАННЯ ТАКТИЧНИМИ ЕЛЕМЕНТАМИ ТА ПЕРЕДАВАННЯ ІНФОРМАЦІЇ.....	98
Немеришин В.М. Онопрієнко О.С. ЗДІЙСНЕННЯ КОНТРДИВЕРСИЙНИХ ЗАХОДІВ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ТА СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ПОБЛИЗУ БІЛОРУСЬКОГО КОРДОНУ.....	100
Павелко В.В. ОСОБЛИВОСТІ ВЕДЕННЯ ОБОРОННОГО БОЮ В УРБАНІЗОВАНІЙ МІСЦЕВОСТІ: ВИКЛИКИ ДЛЯ СИЛ ОБОРОНИ ТА НЕОБХІДНІСТЬ В ЗМІНІ ТАКТИКИ ДІЙ.....	102
Павлов І.В. КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО БОЄЗДАТНОСТІ: ВПРОВАДЖЕННЯ СТАНДАРТІВ НАТО В УКРАЇНСЬКІЙ АРМІЇ.....	105
Паламарчук Ю.С. ДО ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ БОЙОВИХ ДІЙ З ВІДБИТТЯ НАПАДУ НА МІСЦЕ ДИСЛОКАЦІЇ ПІДРОЗДІЛУ.....	107
Палевич С.В. ВПЛИВ ПСИХОЛОГІЧНИХ ФАКТОРІВ НА РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ КУРСАНТІВ.....	110
Пилипака Ф.П. АКТУАЛЬНІСТЬ УДОСКОНАЛЕННЯ РІВНЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ.....	112
Подрушняк В.М. БОЙОВА АРМІЙСЬКА СИСТЕМА У ФОРМУВАННІ ПРИКЛАДНИХ ФІЗИЧНИХ НАВИЧОК ТА ВМІНЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ.....	114
Пономарьов В.О., Коновалов В.В. РЕКОМЕНДАЦІЇ ПО ФОРМУВАННЮ ПОЗИТИВНОГО МИСЛЕННЯ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ТРЕНУВАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ОДНОБОРЦІВ.....	116
Поправко А.С. ПРОТИДІЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНИМ ОПЕРАЦІЯМ ЯК СКЛADOVA НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: РОЛЬ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.....	118
Пристінський Р.В. ПОРЯДОК ДІЙ ГРУПИ У РАЗІ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОТИВНИКОМ ГРАНАТИ В ОБМЕЖЕНОМУ ПРОСТОРИ.....	120
Прокопченко С.В. ОСОБЛИВОСТІ ВИМОГ СТАНДАРТІВ НАТО СЕРІЇ AQAP ЩОДО УПРАВЛІННЯ ПРОГРАМНИМИ ЗАСОБАМИ.....	121
Пурнак В.П., Согорін А.А., ОБГРУНТУВАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ СТАНДАРТА НАТО «A LEADER’S GUIDE TO AFTER-ACTION REVIEWS» У ВОГНЕВІЙ ПІДГОТОВЦІ КУРСАНТІВ ВВНЗ.....	124
Радковський М.І. ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАРУБІЖНОГО ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВОГО ДОСВІДУ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ У СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ УКРАЇНИ.....	126
Савчин Н.В., Протенко В.В., Щербина І.А. ВПРОВАДЖЕННЯ ЗАНЯТЬ ЗІ СПОРТИВНОГО ОРІЄНТУВАННЯ В ПРОГРАМУ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ.....	129
Садовський П.Л. ОПТИМІЗАЦІЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ СИЛ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	130
Серпова А.А. СПОСОБИ ТА ТЕХНІКА ПЕРЕСУВАННЯ СПІВРОБІТНИКА СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ПРИ ЗБЛИЖЕННІ З ОБ’ЄКТОМ НА ВІДКРИТІЙ ТА ПЕРЕСІЧЕНІЙ МІСЦЕВОСТІ.....	132
Сечевиця Ю.І. СПОСОБИ ТА ТЕХНІКА СКРИТОГО І БЕЗШУМНОГО ПЕРЕСУВАННЯ В БУДІВЛЯХ ТА ПРИМІЩЕННЯХ.....	133
Слісаренко Д.С. РОЗВИТОК МЕДИКО-ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ В СИЛАХ ОБОРОНИ УКРАЇНИ: ДОСВІД АРМІЙ КРАЇН НАТО.....	135
Стерліков О.С. РЕКОМЕНДАЦІЇ ПО ПІДГОТОВЦІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ З ТАКТИЧНОЇ МЕДИЦИНИ.....	136
Супрученко А.А., Михнюк О.В., Гордійчук К.Ю. ВПРОВАДЖЕННЯ ЗАНЯТЬ ЗІ ЗМІШАНИХ ЄДИНОБОРСТВ В ПРОГРАМУ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ	

покриття території (спільне патрулювання дає можливість покрити більше території, особливо в районах з болотистим рельєфом чи в умовах обмеженої видимості, де один підрозділ не зможе здійснити повний контроль), швидкість реагування (оперативний обмін інформацією між підрозділами дозволяє швидко реагувати на події та їх нейтралізації).

Важливою складовою контр диверсійних заходів є недопущення проникнення диверсантів на територію України. Це передбачає не лише фізичну охорону кордону, а й активні дії щодо виявлення і нейтралізації диверсійно-розвідувальних груп. Створення зон посиленого контролю на найбільш вразливих ділянках кордону з Білоруссю. Підрозділи НГУ та СБУ організують патрулювання, перевірку всіх транспортних засобів та осіб, що намагаються перетнути кордон. Створення швидких мобільних груп для оперативного реагування на можливі порушення та виявлення диверсійно-розвідувальних груп. Ці групи зазвичай складаються з висококваліфікованих підрозділів, таких як «Альфа» (СБУ), що мають досвід у проведенні контр терористичних операцій.

Ефективне проведення контр диверсійних заходів вимагає високої кваліфікації особового складу та проведення спеціалізованих навчань, що включають тактику боротьби з диверсантами, ліквідацію терористичних осередків, а також навички взаємодії з іншими підрозділами на рівні міжвідомчої співпраці, а також підготовки особового складу до роботи в умовах стресу та бойових дій, а також навчання ефективного прийняття рішень в умовах обмеженого часу.

Забезпечення контр диверсійних заходів підрозділами Національної гвардії України та Служби безпеки України безпосередньо біля білоруського кордону є важливою складовою, яка охоплює в себе розвідувальну діяльність, певні дії з усунення загроз, виявлення та знешкодження диверсійно-розвідувальних груп, що намагаються проникнути на територію країни, організацією тісної співпраці між правоохоронними органами та міжнародними партнерами, а також превентивні заходи для контролю ситуації на кордоні. Вище перераховані заходи мають на меті забезпечення надійної безпеки і суверенітету України в умовах постійних зовнішніх загроз.

Список використаних джерел:

1. Про Національну гвардію України : Закон України від 13.03.2014 № 876-VII / База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18#Text> (дата звернення 08.04.2025).
2. Про Службу безпеки України : Закон України від 25.03.1992 № 2229-XII/ База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text> (дата звернення 09.04.2025).
3. Про контррозвідувальну діяльність : Закон України від 26.12.2002 № 374-IV/ База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/374-15#Text> (дата звернення 09.04.2025).

Павелко В.В.

викладач кафедри тактики та тактико-спеціальної підготовки факультету службово-бойової діяльності Київського інституту Національної гвардії України

ОСОБЛИВОСТІ ВЕДЕННЯ ОБОРОННОГО БОЮ В УРБАНІЗОВАНІЙ МІСЦЕВОСТІ: ВИКЛИКИ ДЛЯ СИЛ ОБОРОНИ ТА НЕОБХІДНІСТЬ В ЗМІНІ ТАКТИКИ ДІЙ

Ведення оборонного бою в урбанізованій місцевості є однією з найскладніших форм ведення бойових дій, що ставить перед силами оборони численні специфічні виклики. Міські агломерації, з високою щільністю забудови, численними житловими та промисловими

об'єктами, а також складним рельєфом, створюють значні труднощі для оборони щодо маневру, укриття, організації бою та управління підрозділами. Це середовище ускладнює не лише фізичне ведення бою, але й організацію логістики, розвідки, зв'язку та взаємодії між підрозділами. Крім того, бій в урбанізованій місцевості, за своєю природою, відрізняється від бойових дій на відкритій місцевості, і тому вимагає абсолютно іншої тактики, а також змін у підготовці особового складу.

Урбанізовані райони, на відміну від пересічної місцевості, мають безліч природних і створених людиною бар'єрів, таких як багатоповерхові будівлі, підземні споруди, вузькі вулиці, мости, тунелі, промислові об'єкти. Ці фактори можуть суттєво вплинути на тактику дій в обороні, обмежуючи мобільність сил оборони та можливості для застосування техніки. Міські умови значно ускладнюють організацію маневрів, оскільки важка техніка не може ефективно діяти в вузьких вулицях або на значних висотах. Бої часто відбуваються на дуже коротких дистанціях, де навіть незначні перепони можуть стати серйозним бар'єром для просування.

Одним із головних викликів є необхідність збереження боєздатності при мінімальних руйнуваннях та втрат серед цивільного населення. Урбанізовані території, як правило, мають високу щільність населення, тому застосування важкої артилерії або авіації може призвести до масових руйнувань і жертв серед мирних жителів. Цивільні об'єкти, такі як лікарні, житлові будинки та інфраструктура, мають стратегічне значення, але одночасно є перешкодою для безпечного ведення бойових дій. Це змушує сили оборони застосовувати більш точні та локалізовані методи ведення бою, таких як використання ударних дронів, точних ударів та спеціальних операцій.

Іншою складністю є численні укриття, які противник може використовувати для ведення бойових дій. Міська забудова надає можливість для противника влаштувати засідки в будь-якому куточку, а також швидко переміщатися між об'єктами, використовуючи підземні переходи та інші інженерні споруди. Це створює ситуацію, коли кожен будинок або вулиця можуть стати осередком активних бойових дій, і ці об'єкти необхідно зачистити або утримати.

Для успішного ведення оборонного бою в міських умовах необхідно кардинально змінити тактику дій, оскільки традиційні підходи, які працюють на відкритих просторах, не завжди ефективні в умовах міського бою. Піхота, яка є основною силою оборони в містах, повинна використовувати об'єкти міського середовища як укриття, активно застосовувати тактику «малих груп» та не допускати фронтальних зіткнень на відкритих просторах. Міські бої часто передбачають дії в обмеженому просторі, тому піхотинці повинні мати велику здатність до маневру та швидкої реакції на зміни в обстановці.

Однією з ключових особливостей міського бою є активне використання сучасних технологій. Безпілотні літальні апарати (дрони) і сучасні системи розвідки стали важливими інструментами для збору інформації про противника, моніторингу ситуації в реальному часі та точного нанесення ударів по виявлених цілях. Це дозволяє мінімізувати людські втрати та зменшити масштаби руйнувань. Дрони дозволяють не лише здійснювати розвідку, але й коригувати вогонь артилерії, керувати рухом техніки та броньованих підрозділів у складних умовах.

Іншою необхідною зміною є високий рівень взаємодії між різними родами військ. Спільні дії піхоти, артилерії, спецпідрозділів та танкових підрозділів є ключовим фактором ефективності оборони в умовах міського бою. Піхота повинна не лише здійснювати зачистку будівель і вулиць, але й активно взаємодіяти з іншими підрозділами, координація яких є важливою для досягнення загальної мети.

Особливу роль у міському бою відіграє психологічний стан особового складу. У міських умовах бойові дії часто мають високий рівень стресу, оскільки бійці змушені діяти в обмеженому просторі, під постійною загрозою засідок і нападу з різних напрямків. Для забезпечення стійкості особового складу необхідно постійно підтримувати бойовий дух, проводити психологічну підготовку та надавати підтримку військовим у зонах високих

ризиків. Особовий склад повинен бути готовий до дій у складних умовах, мати навички швидкого реагування та здатність до адаптації в умовах динамічної обстановки.

З цією метою важливо використовувати новітні методи підготовки, включаючи тренування на урбанізованій місцевості, використання спеціальних тренажерів і симуляторів, що дозволяють створити максимально реалістичні умови для навчання. Окрім того, психоемоційна підтримка військових під час боїв в урбанізованій місцевості є критично важливою, оскільки високий рівень стресу може призвести до дезорганізації та зниження ефективності.

Урбанізовані території ставлять перед силами оборони нові, унікальні виклики, що потребують змін у тактиці ведення бою. Ведення оборонного бою в міських умовах вимагає гнучкості, швидкої адаптації до мінливих умов та постійної координації між різними родами військ і спеціальними підрозділами. Технічні нововведення, зокрема використання безпілотних літальних апаратів і сучасних розвідувальних систем, а також вдосконалення тактики та підготовки особового складу, стають ключовими для успішної оборони в таких складних умовах.

У підсумку, успіх оборонного бою в урбанізованій місцевості залежить від здатності правильно адаптуватися до міських умов, організувати ефективне застосування сил та засобів, а також підтримувати високий рівень моральної та психологічної стійкості серед особового складу. Тільки в таких умовах можливо забезпечити успішну оборону та ефективну взаємодію між підрозділами.

Список використаних джерел:

1. Губарев, В. В. Оборона в умовах урбанізованого середовища / В. В. Губарев. – Київ: Вид-во "Наука", 2018. – 240 с.
2. Сергієнко, І. І. Техніка та тактика міського бою: сучасні підходи / І. І. Сергієнко. – Харків: ВД "Прапор", 2020. – 300 с.
3. Федорчук, М. М. Стратегії ведення бойових дій у містах / М. М. Федорчук. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. – 224 с.
4. Левченко, А. М. Особливості бойових дій в урбанізованих територіях / А. М. Левченко. // Журнал військової стратегії та оборони. – 2019. – № 4. – С. 78–92.
5. Яковенко, С. В. Тактичні особливості ведення бойових дій в містах у XXI столітті / С. В. Яковенко. // Воєнна наука та практика. – 2020. – № 3. – С. 110–123.
6. Urban Warfare: A Global Perspective. International Institute for Strategic Studies (IISS). – 2021. – Режим доступу: <https://www.iiss.org/publications>.
7. The Role of Urban Environments in Modern Conflicts. RAND Corporation. – 2019. – Режим доступу: <https://www.rand.org>.
8. Combat in Urban Terrain: Tactics and Technologies. Military.com. – 2022. – Режим доступу: <https://www.military.com>.
9. The Changing Face of Urban Warfare. Defense One. – 2021. – Режим доступу: <https://www.defenseone.com>.
10. Міністерство оборони України. Методичні рекомендації щодо підготовки та ведення бойових дій в міських умовах. – Київ, 2018. – 32 с.
11. Стратегії та тактика ведення бою в умовах міського середовища – звіт національної оборони. – Київ: Міноборони України, 2020. – 150 с.